

Skolest – en alternativ ressurs ?

Arbeidet med å få undersøkt mulighetene for drivverdige alternative ressurser samt produksjon og omsetning av disse, er etter hvert blitt tillagt relativt stor vekt. Det er ønskelig å styrke fiskerinæringen i ressursfattige områder gjennom utnyttelse av nye og/eller lite utnyttede fiskearter til konsum.

Kontinuitet i fiskerivirksomheten er av helt avgjørende betydning for å opprett-

Etter at rekestrålerne i Foldenfjorden i Ytre Namdal hadde registrert relativt store forekomster av skolest i fangstene, besluttet Rørvik Fiskeindustri A/s høsten 1980 å starte opp med prøveproduksjon av denne «ukjente» fisken til farse og filét. Bedriften så muligheten til alternativ sysselsetting av de ansatte i et ellers råstoffattig distrikt.

Ufisk

Skolesten er en stygg fisk, som lenge er blitt regnet som ufisk. Derfor er den blitt kastet overbord eller levert til dyrefor. Fiskerne har imidlertid lenge kjent til skolesten, og så snart det var innslag av skolest i rekestrålen flyttet de til andre fiskefelt. Skolesten har stort hode og lang hale. Kroppen er dekket med store, piggete skjell, og fargen er

grålig eller brunlig med et fiolett skjær. Skolesten kan bli opptil en meter lang.

Resultatene fra et tokt med forskningsfartøyet «Johan Ruud» i januar 1982 viste at skolest og vassild var de to dominerende artene på dype kyst- og fjordområder i Nord-Trøndelag og Nordland. I Vestfjorden vest av Barøy og i Folla-området sør og sørøst for Rørvik ble det registrert skolest. I det indre bassenget av Foldenfjorden ved Rørvik fanget «Johan Ruud» 92 % (1886 kg) skolest på en halv times tråltrekk.

Variierer

Fangstene på indre Foldenfjorden i 1982 var imidlertid under halvparten av fangstene i september året før, da

holde bosetningen langs den landstrakte kysten vår.

Dette er bakgrunnen for et prosjekt om forsøksfiske og prøveproduksjon av skolest i Nord-Trøndelag i regi av fiskerisjefen i Trøndelag, Alf Albrigtsen. I en samtale med Fiskets Gang uttrykker Albrigtsen optimisme, men understreker samtidig at det er behov for betydelig forsøksvirksomhet.

Ikke akkurat en «fin» fisk å se på.

«Johan Ruud» tok opptil 4900 kg skolest pr. halvtime. Både størrelsesfordelingen og sammensetningen av hunn- og hanfisk i fangstene varierer fra område til område, viste toktet med «Johan Ruud» i 1982. I Foldenfjorden og i dyprenna utenfor dominerte hunnfisk. Det viser seg at både små og store skolest kan befinne seg på samme feltet samtidig, mens det på andre felt bare forekommer stor skolest.

Skolesten er ikke en beskyttet fiskeart og følgelig eksisterer det ingen minstemål eller fangstbegrensninger. Bortsett fra forsøksfisket som har vært drevet i Foldenfjorden, er skolesten ikke tidligere beskattet. Jens-Eric Eliassen ved institutt for fiskerifag ved Universitetet i Tromsø, som var toktleder ombord på F/F «Johan Ruud», sier til Fiskets Gang at forekomstene av skolest trolig er akkumulerte bestander og at fisken derfor eventuelt må beskyttes med forsiktighet. Eliassen opplyser videre at skolest er gammel som førstegangsgytende.

Forsøksfiske

I perioden oktober-desember i fjor drev fisker Agnar Wennevik forsøksfiske etter skolest i Foldenfjorden. Fangstutbyttet var imidlertid mye mindre enn tidligere. I den perioden Wennevik trålet, sto skolesten spredt og et stykke fra bunnen, slik at den var vanskelig å få i trålen. Av de erfaringene Wennevik har gjort er trolig fisket etter skolest mer gunstig i tiden fra mars til august/september. Da er fisken mer samlet. Det har også vist seg at på de feltene hvor det er relativt store forekomster av skolest er det lite eller ikke reker. Det er derfor grunn til å tro at denne fisken «beiter» på rekefeltene.

På bakgrunn av de forsøkene som er foretatt til nå ser fiske etter skolest med

trål ut til å gi de største fangstene. Det har forøvrig også blitt gjort en del forsøk med line/garn, uten at det har gitt de forventede resultat.

Kvaliteten forringes

Kvaliteten på fisken synes å forringes fort. Det er en ømtåelig vare som skjømmes hurtig, og det er derfor av helt avgjørende betydning at fangstene blir levert så hurtig som mulig. De fleste feltene for fiske etter skolest i dette området i ytre Namdal ser ut til å være i en avstand fra 6–7 timers gange med båt fra Rørvik. Lagringstiden under transporten fra feltet til land blir dermed for lang. Dette har ført til at Rørvik Fiskeindustri, som har tatt imot skolest fra prøvofisket, har hentet fangstene med bil fra fangststedet til anlegget for bedre å kunne bevare kvaliteten. Transporten påfører dermed bedriften ekstra utgifter.

Fiskerisjef Alf Albrigtsen forteller at problemene på den produksjonstekniske siden nå er løst. Flaskehalsen inntil i høst var sløyning, filetering og skinning.

Utbytteprosenten

– I fjor høst ble det gjennomført nye produksjonsforsøk ved Rørvik Fiskeindustri. Utbytteprosenten økte vesentlig. På grunn av den spesielle formen på skolesten, har denne fisken skapt en del vansker i produksjonsprosessen, men disse synes nå altså å være løst, understreker Albrigtsen.

Baader-maskinen som Rørvik Fiskeindustri har benyttet, er bygt om og de vesentligste endringene er gjort på hodekappe-delen. Kapasiteten for maskinen ble betydelig økt etter ombyggingen. Denne maskinen kan fjerne både hale og hode i en enkel arbeidso-

perasjon. Maskinen kan forøvrig også benyttes til sild og hvitlaks ved å fjerne ombyggingsdeler.

– Ettersom vi nå har fått gjennombrudd på den produksjonstekniske siden, mener vi at det er viktig å se nærmere på fiskersiden. Dessuten drøfter vi nå også spørsmålet om dobbelfrysing av råstoffet. Det er helt avgjørende at skolesten lar seg dobbelfryse slik at små fangster kan lagres inntil tilstrekkelig produksjonskvantum er nådd, sier Albrigtsen.

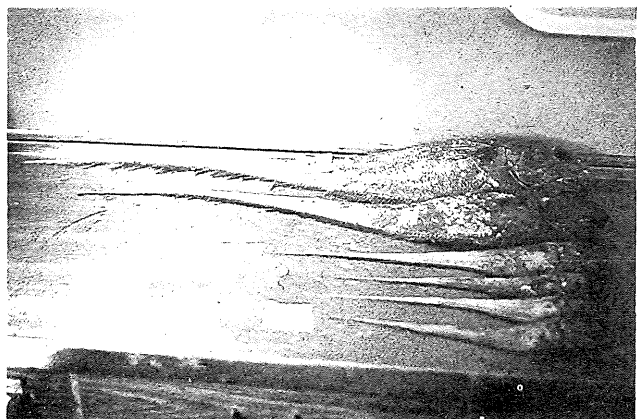
Farse

De forsøkene Rørvik Fiskeindustri har gjennomført viser at produksjon av ren filét gir et betydelig mindre utbytte enn farse. Farse er dessuten også arbeidsbesparende i forhold til ferdig filét. Det ferdige farseproduktet er også godt mottatt av Kolvereid Fiskematkjøkken, som på sin side har forsøkt farsen i produksjon av fiskepudding. Rørvik Fiskeindustri mener at det burde være mulig å få et bedre utbytte av dobbeltfrosset fisk ved produksjon av farse. Farse har også gitt det beste utbyttet ved fersk produksjon. Dette er en produksjonsform som Rørvik Fiskeindustri kjenner godt til fra kvitlaksproduksjonen.

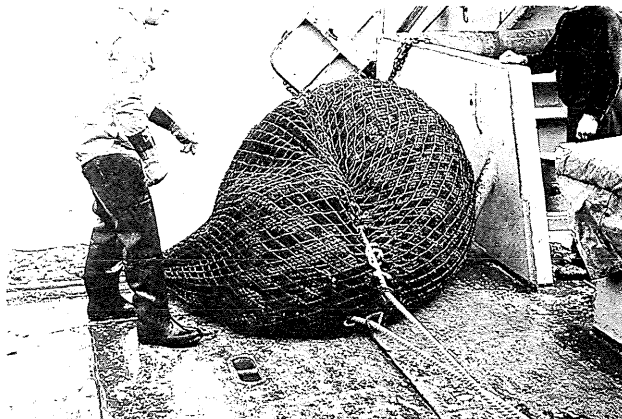
Forsøksfiske og forsøksproduksjon av skolest vil ventelig fortsette også i år uten at det i øyeblikket er gitt klarsignal for en videreføring av prosjektet. Det knytter seg stor usikkerhet med hensyn til størrelsen på skolestbestanden langs kysten, samtidig som interessen for denne skjeldne fisken er økende.

Litteratur

«Rapporter» nr. 4 – 1983.

Skolest kan bli opp til 1 meter lang. Den største av disse er 97 cm.

Tråling etter skolest har til nå gitt det beste resultatet.